

סימן ש"כ - חלק א' שמואל סילבר

I. Juicing Fruits on Shabbos:

1. משנה שבת קמג:

אין סוחטין את הפירות.
דהוה ליה מפרק (ג) פולדס דדישם:
אסורין, גזירה שמה יסחוטו למחילה:
רבי יהודה אומר אם לאוכלין, הם
מכונסין אותם פירות היוצא מן
מותר דלא ניחא ליה במה שזו וליכא
למגור דהן שמה יסחוטו: ואם
למשקין, מכונסין אסורין דניחא
ליה במאי דנפקא מנייהו ונתקיימה
מחשבתו וליכא למיגור שמה יסחוטו
וסכי אמרי' בגמ' דטעמא דמשקין
שזי משום שמה יסחוטו הוה:

⁽⁶⁾ אין סוחטין

את הפירות להוציא מהן משקין ואם יצאו
מעצמן אסורין ר' יהודה אומר אם לאוכלין
היוצא מהן מותר ואם למשקין היוצא מהן
אסור

מורה ר' יהודה
בזיתים, דאפי"ג דהכנסתן לאוכלין
היוצא מן אסור דכיון דדוק למחילה
קיימי כי אלו לדי משקה יהיב דעתיה
למיהוי ניחא ליה פהכי: אפי' בזיתים
וענבים, הוהיל והני לאוכלין נכנסו:
מסתברא בתותים ורמונים פ"ג.
דאיכא דענין לכו למשקין הלכך משו
לכו רבנן כותים וענבים ור' יהודה
פליגי עליהו אבל שאר פירות ליכא
דענין לכו למשקין הלכך מודו רבנן
הם:

אמר רבה ⁽⁶⁾ אמר רב

יהודה אמר שמואל מורה היה רבי יהודה
לחכמים בזיתים וענבים ומומרים חכמים
לרבי יהודה בשאר פירות א"ל רבי ירמיה
לרבי אבא אלא במאי פליגי א"ל לכו תשכח
אמר רב נחמן בר יצחק מסתברא בתותים
ורמונים פליגי

2. אורחות שבת (עמ' קצא)

סחיטת פירות היא בכלל מלאכת מפרק אשר היא תולדה של
מלאכת דישא, הרמזין בין מלאכת דישא לבין מלאכת מפרק הוא
בזה דכשם שהדש מפרק אוכל מבית גידולו, ונומר בזה את
מלאכת האוכל, כן הסוחט את הזיתים והענבים מפרק את השמן
והיון מתוך בית הגידול שלהם שהוא הפרי. ואף שגם הפרי ראוי
לאכילה, אין באן היתר של מפרק אוכל מאוכלי, משום שהמין
היוצא מהזיתים והענבים יש לו שם משקה, והפירוק של משקה
מאוכל נחשב מלאכה משום שיוצא ומוליד דבר חדש, שהרי לפני
הסחיטה לא היה משקה בעולם, ואינו כמפריד אוכל מאוכל.

3. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף א

זיתים וענבים, (א) אסור לסחטן (ב); ואם יצאו מעצמן, (ג) אסורים אפילו לא היו עומדים (ד) אלא
לאכילה. ותותים ורמונים, (ה) אסור לסחטן; ואם יצאו מעצמן, אם עומדים (ו) לאכילה, מותר; ואם
עומדים למשקים, אסור. ושאר כל הפירות, (ז) מותר לסחטן. הגה: (ח) ובמקום שנהגו לסחוט איזה
פירות לשתות מימיו מחמת צמא או תענוג, (ט) דינו כתותים ורמונים; אבל אם נהגו לסחוט לרפואה
לבדו, אין לחוש (כ"י). וכל זה דוקא לסחוט אסור, אבל (י) מותר למצוץ בפיו מן הענבים המשקה
שבהן (יא) וכ"ש בשאר דברים (כ"י בשם ש"ל). ויש אוסרין למצוץ בפה מענבים (יב) וכיוצא בהם ...

4. משנה ברורה סימן שכ ס"ק א

(א) אסור לסחטן – והסוחטן [א] חייב משום מפרק דהוא תולדה דדש:

5. משנה ברורה סימן שכ ס"ק ה

(ה) אסור לסחטן – אף שסתמייהו עומדין לאכילה הואיל ומקצת בני אדם סוחטין אותם כזיתים וענבים [ה] אסרוה רבנן אטו זיתים וענבים:

6. משנה ברורה סימן שכ ס"ק ז

(ז) מותר לסחטן – משום דעומדין לאכילה וליכא דבעי להו למשקין אין שם משקה על היוצא מהן והוי כמפריד אוכל מאוכל ואף דהוא חשב עליהן [ז] בסחיטתו למשקה בטלה דעתו אצל כל אדם:

7. שמירת שבת כהלכתה ה:ב

ב. כל פרי, אסור לסחוט אותו לתוך כלי דיק או לתוך משקה וד. הן אם הסוחט משתמש למעשה הסחיטה בכלי הן אם הוא סוחט ביד

(ד) ס"י שכ סע' א וברמ"א, סע' ד ובביה"ל ד"ה הבא וסע' ז במ"ב ס"ק כח, ואותם הפירות שאין רגילים לסחוטם בשום מקום למשקה, מותר לסחוט בשבת, ובלבד שלא ישתמש לצורך זה בכלי המיוחד לסחיטה, מהא דס"י שכא סע' י ובמ"ב ס"ק לו, אלא שרבים רגילים לסחוט כל מיני פירות

8. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף ב

זיתים וענבים * (יג) שנתרסקו מע"ש, * משקים היוצאים מהם מותרין; ואפי' אם לא נתרסקו מע"ש, אם יש יין בגיגית שהענבים בתוכה, אף על פי שהענבים מתבקעים בשבת בגיגית, מותר לשתותו בשבת, שכל יין היוצא מהענבים (יד) ה <ג> מתבטל ביין שבגיגית.

II. Practical Examples:

9. שמירת שבת כהלכתה ה:יב

יב. מותר לתתוך אשכולית לתוכה ולאכולה בכפית. ואין בכך משום איסור סחיטה, וראה גם לעיל סוף סעיף יא (חט), והוא שאמנם יזהר מלסוחטה, וגם לא יכוון דוקא למין בשעה שהוא אוכל (ו).

(חט) שהרי אפי' אם יסחט אותם בידים, נ"כ אין בזה אלא איסור דרבנן, כס"י שכ במ"ב ס"ק ה (וע"ע לעיל הערה יט בשם הח"א שנוטה להחמיר כשיטת רש"י דהוה דאורייתא), וכאן שהפרי נסחט קצת בשעת האכילה הוה סחיטה בלאח"י, והו' חרי דרבנן, והואיל ואינו מחכוך לסחוט - שרי, דבכה"ג שרינן בתרי דרבנן כפ"ר, כס"י שטו במ"ב ס"ק טו וע"ש בשעה"צ ס"ק יח, וכ"ה ס"י שלו בשעה"צ ס"ק ב (וע"ע ס"י שלו במ"ב ס"ק יד ובשעה"צ ס"ק י ושם במ"ב ס"ק יט), וגם י"ל שהרי הוא אינו מפריש את המין בנפרד, אלא הוא נשאר במעורב בפרי, ואין בזה משום סחיטה, וכן שמעתי מהגרש"ז איערבך וצ"ל.

10. משנה ברורה סימן שכ ס"ק יד

(יד) מתבטל – ואף על גב דלאחר שבת יהיה לו היתר וקי"ל דדבר שיש לו מתירין אפילו באלף לא בטיל ה"מ באיסור שהיה ניכר תחלה בעין ואח"כ נתערב משא"כ בזה כל מעט ומעט שיוצא נתערב תיכף ונתבטל [ית] בששים ביין ההיתר שהיה בו מכבר ואין חל עליו שם איסור ולפ"ז אם הענבים מונחין בפני עצמן והיין זב מהם במדרון ויורד לתוך יין שהיה שם כבר מע"ש אסור כל היין להסתפק ממנו משום דבר שיש לו מתירין שהרי מקודם שנתערב היה בעין וניכר [ספר התרומה בסימן רכ"ג]. כתבו [יט] האחרונים דמותר לתת ענבים בשבת בתוך היין שיתבקעו ויוציאו יינם כמו בשלג בסעיף טי"ת וכן מותר [כ] לשרות צמוקים וכיוצא בהם במים לעשות שתיה:

סימן ש"כ - חלק ב'
שמואל סילבר

I. Juicing Fruits (continued):

1. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף א
וכל זה דוקא לסחוט אסור, אבל (י) מותר למצוץ בפיו מן הענבים המשקה שבהן (יא) ג' וכ"ש בשאר דברים (ב"י בשם ש"ל). ויש אוסרין למצוץ בפה מענבים (יב) וכיוצא בהם (הגה"מ פכ"א).
2. משנה ברורה סימן שכ ס"ק יב
(יב) וכיוצא בהם – היינו אפילו שאר דברים המבוארים למעלה וטעם דעה זו דס"ל דלא גריע דבר זה מיונק מן הבהמה דגם שם הוא שינוי ואעפ"כ אסרו חכמים ועיין בא"ר שכתב דבזיתים וענבים שסחיטתן מדאורייתא הנכון להחמיר מלמצוץ אפילו בפיו כסברא ראשונה ובשאר דברים אין להחמיר ומסתברא דאפילו בזיתים וענבים אין להחמיר רק כשהוא דרך יניקה לבד דהיינו שמוצץ אותם ואינו משימם לתוך פיו אבל אם משימם לתוך פיו ומוצץ המשקה ומשליך החרצנים לחוץ לכו"ע דרך מאכל הוא וכן משמע [טז] מפמ"ג:
3. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף לג
(קו) גונח, מותר לינק חלב מהבהמה, (קז) דבמקום צערא לא גזרו רבנן ...
4. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף לג
(קו) גונח – מכאב לבו שרפואתו לינק חלב רותח מהבהמה:
(קז) דבמקום צערא וכו' – היינו דאף דעיקר חליבת הבהמה הוא מדאורייתא משום מפרק דהוא תולדה דדש וכמו שכתבנו בריש סימן שכ"א [עט] מ"מ בזה שהוא ע"י יניקה דהוא רק כלאחר יד לא הוי רק איסור מדרבנן והתירו בזה ואף דקי"ל דבכל חולי שאין בו סכנה אומר לא"י ועושה הכא שאני דרפואה שלו הוא לינק בעצמו [ר"ן]:
5. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף לד
לא תקל אשה חלב מדדיה לתוך הכוס או לתוך הקדירה * (קיא) ותניק את בנה.
6. משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף לד
(קיא) ותניק וכו' – משום מפרק:
7. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף לה
מותר לאשה (קיב) לקלח מהחלב כדי שיאחוז התינוק הדר ויינק.
8. משנה ברורה סימן שכ ס"ק קיב
(קיב) לקלח מהחלב – לתוך [פא] פי התינוק:

9. שמירת שבת כהלכתה לו:כב

כב. מינקת שמשוּם־מה התינוק אינו יכול לינוק משדי אמו, או שתינוקה נמצא בבית־החולים והיא חייבת להביא לו כל יום חלב טרי משלה, וחלב זה הוא המזון העיקרי של התינוק, ושאב את החלב משדיה (סו) לתוך כלי גם בשבת, בן הדי התינוק עלול להסתכן, אם ישקוהו חלב אחר (סו). ותעשה זאת על־ידי שימוש במשאבה חשמלית המופעלת ע"י שער־שבת או במשאבה ידנית (סח), אבל לא תוציא חלב שלא לצורך השבת.

ושמעתי מהגרש"ז איערבך זצ"ל, דגם אם התינוק עדיין לא התרגל לחלב-אם (צ"ל שהכוונה שלא התרגל לינוק מהאם אלא באמצעות כלי, י.ג.ג.), ג"כ מותר לחלוב עבורו לתוך כלי, הואיל וזה המזון הטבעי שלו, ואין להחשש בספק סכנה בחליף של מזון אחר, עכ"ר.

10. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן של סעיף ח
... וכן היא בעצמה יכולה (לב) יז להוציא בידה החלב המצער אותה.

11. משנה ברורה סימן של ס"ק לב
(לב) להוציא בידה – על הארץ [טו] דאין זה כדרך מפרק כיון שהולך לאיבוד ועוד דהוי מלאכה שאצ"ל דפטור ומשום צערא ל"ג כמו מפס מורסא:

12. שמירת שבת כהלכתה לו:כא

כא. מינקת שיש לה עודף חלב, והיא סובלת בשל כך, מקלחת את החלב העודף לתוך כיוור או על הרצפה (סו), ומותר גם על בגד או על חיתול בד, אם אמנם אין מקפידים לסחוט אותם (סא), שמכיון שהחלב הולך לאיבוד בלאו הכי, לא גורר חכמינו ז"ל במקום צער (סב).
ואם קשה לה להוציא את החלב העודף בדרך זו, מותר לה להשתמש לצורך זה במשאבה המיוחדת לכך, ומותר אפילו במשאבה חשמלית (סג) המחוברת לשער־שבת המפעיל את המשאבה כשעות מכוונות מראש. ויש לשים בכלי שבו ייאסף החלב חומר המקלקל אותו, כגון מי־סבון, כדי שילך מיד לאיבוד.
הוצאת חלב משדי האם מותרת, וכנ"ל, אף אם כעת האשה אינה סובלת, וגם התינוק אינו יונק כעת (כגון תינוק פג או חולה), אבל קיים חשש שהשדיים יתיבשו והיא לא תוכל עוד להניק לאחר זמן, אם לא תוציא מן החלב עכשיו (סח), ותעשה בחלב כאמור לעיל.

13. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שה סעיף כ
(עא) מותר לומר לאינו יהודי לחלוב בהמתו בשבת משום צער בעלי חיים שהחלב מצערה, (עב) והחלב אסור בו ביום.

14. משנה ברורה סימן שה ס"ק עב
(עב) והחלב אסור וכו' – משום משקין שזבו מפירות העומדים לסחיטה דקי"ל בסימן ש"כ ס"א דאסורין והא נמי להא דמ"א:

15. שמירת שבת כהלכתה כז:מח,נ
בעלי־חיים *, וזוהי הדרך הבטוחה ביותר להימנע מחילול שבת

נ. משק שנמצאת בו מכונת־חליבה, אפשר להשתמש בה בשבת *, והמכונה צריכה להיות מחוברת לשעון אשר יכוון מבעוד יום כדי להפעיל ולהפסיק פעולתה לעתים מזומנות (קע). חיבור המכונה אל עטיני הבהמה ייעשה בזמן שאין המכונה מופעלת, היה צריך לחבר את המכונה אל עטיני הבהמה בשעה שהמכונה מופעלת - יחלוב על הארץ, כדי שהחלב ילך לאיבוד (קמא).

16. אורח משפט סימן ש"ד

"ואקוה בעי"ה שאם נעמוד כולנו באגודה אחת לחזק את ידי

החרדים על קדושת שבת קודש, ימצאו גם כעת גוים שיוכלו לחלוב ויכנסו ברשיון הממשלה למושבות".

II. Juicing Fruits into Food:

17. תלמוד בבלי שבת קמה.

אמר רב סוחט

אדם אשכול של ענבים לתוך הקדרה אבל לא לתוך הקערה

18. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף ד

מותר לסחוט אשכול ענבים * לתוך קדירה שיש בה תבשיל (יז) כדי לתקן האוכל, * דהוה ליה משקה * הבא לאוכל וכאוכל דמי; (יח) אבל אם אין בה תבשיל * אסור.

19. משנה ברורה סימן שכ ס"ק יז

(יז) כדי לתקן האוכל – כי השם מפרק בזיתים וענבים אינו כ"א בשצריך לסחיטת הפרי למשקה שאז חשוב פריקה שמפרק המשקה מן האוכל משא"כ בזה אין זה דרך פריקתו [כא] דהוי כמפריד אוכל מאוכל ועיין לקמיה בס"ז בהג"ה דר"ח אסור בזה אך רוב הפוסקים חולקים עליו ולכך סתם השו"ע להקל מצד הדין ומ"מ המחמיר תבא עליו ברכה כמ"ש בתשו' הרא"ש:

20. שמירת שבת כהלכתה פרק ה'

ג. מותר לסחוט ביד (ולא בכלי המיוחד לכך) (יב) לתוך אוכל (יג), כשידוע שרוב המיץ הנסחט ייספג בתוכו (יד), או כאשר המיץ בא לתקן את טעם האוכל (טו), וכפי שיבואר להלן. אבל אסור לסחוט לתוך כלי ריק

ז. רצה לתקן את הטעם הטוב של האוכלין (אבל לא של המשקין!) על ידי הוספת מיץ מפירות, מותר לו לסחוט פרי ביד, ולא בכלי המיוחד לכך, על האוכלין, ואפילו אין המיץ הנסחט נספג בתוכם (טז), והוא שכל המיץ או לפחות רובו בא לתיקון האוכלין (טז). לפיכך מותר לסחוט לימון על סלט ועל דגים, וכן תפוז על כננה מרוסקת (עיין להלן פרק ו סעיף ח ולהלן פרק ח סעיף יז) (ז), אבל אסור לסחוט לימון או תפוז לתוך כלי, גם אם דעתו לשפוך את המיץ על האוכלין על מנת לתקן את הטעם הטוב שלהם (זא).

(10) עיין סי' שכ סע' ד, דמותר לסחוט לתוך קרירה כדי לתקן את טעם האוכל, ועיין סי' תקה דמותר לחלוב לתוך אוכל, וכגון שבא החלב לתקנו (בשם רש"י), או שיש בקרירה פירוריק והחלב נבלע בהם (בשם הסמ"ג והסמ"ק), ועי' בשו"ע הרב סע' ב, ומשמע דהיכא דבא לתקן, מותר אפי' אם אינו נבלע בתוך האוכל. וא"כ ישנם שני דברים: א) היכא דבא לתקן את האוכל, אפי' אינו נבלע בתוכו, ב) היכא דאינו בא לתקן את האוכל, אבל נבלע בתוך האוכל, ועיין סי' שכ במ"ב סוס"ק ח.

21. משנה ברורה סימן שכ ס"ק יח

(יח) אבל אם אין בה – ואפילו [כב] דעתו ליתנו אח"כ לתבשיל ג"כ אסור דבעינן שיסחטנו לתוך התבשיל [כג] ועיין בדרישה שכתב דחיובא נמי יש בזה:

III. Juicing Lemons:

22. בית יוסף סימן ש"כ

שכתב הרא"ש (כלל כב סי' ג) (א*) וזה לשונו
וששאלת על סחיטת לימוני"ש גרלה שהם בכלל שאר פירות שמוותר לסחטן שאין דרך כלל לסחוט
לימוני"ש לנזק משקה אלא לנזק אוכל ומותר לסחטן בשבת עכ"ל.

ויש לתמוה שבמזמרים נוהגים לסחוט לימוני"ש לתוך מים שנתנו בהם סוכר לשמות לפטוג
ואין נמנעין מפני כך לסחטן בשבת לתוך אותם מים ולא ראינו מי שמחה בידים ולא ראינו
מי שפקפק בדבר ואפשר דלא מיתסר אלא בשותין מי סחיטת הפרי בלא תערובת משקה אחר
אז נמי דלא מיתסר אלא בשותטין מימיו לבד ואחר כך מערבין אותם אבל אם המנהג לסחוט
מימיו לתוך משקה אחר שרי

23. שולחן ערוך אורח חיים הלכות שבת סימן שכ סעיף ו

מותר * (כב) לסחוט לימוני"ש.

24. משנה ברורה סימן שכ ס"ק כב

(כב) לסחוט לימוני"ש – ובלשוננו ציטרי"ן והיינו אפילו למשקין ואף שדרך לסחטן בחול כיון שאין
דרך כלל לסחטן לצורך משקה אלא לטבל בו אוכל הוי כשאר פירות. ואפילו אם הדרך לסחטן בחול
לתוך מים שנתנו בהם צוקע"ר לשתות לתענוג מ"מ נוהגין העולם להקל לעשות זה בשבת ואפשר משום
דלא מיתסר אלא כשדרך לשתות מי סחיטת הפרי גם בלא תערובות משקה אחר א"נ דלא מיתסר אלא
כשסוחטין מימיו לבד ואח"כ מערבין אותם אבל אם המנהג לסחוט מימיו לתוך משקה אחר ליתן בו טעם
שרי [ב"י וט"ז]. ולפ"ז בזמן הזה שידוע שממלאין חבית למאות לשתות עם פאנ"ש באיזה מקומות צ"ע
גדול אם מותר לסחטן בשבת לתוך משקה דאפשר דדמי לתותים ורמונים כיון דדרך לסחטן בכלים בפני
עצמם וע"כ צריך ליזהר שיסחוט מקודם על הצוקער בפ"ע דהוי כמשקה הבא לאוכל. וכן לסחוט
לתבשיל ועל גבי האוכל פשיטא דשרי וכו"ל. ודע דהשו"ע דמתיר לסחוט לימוני"ש היינו קודם
שנכבשו אבל אם כבושים במלח דינם ככבשים ושלקות וכדלקמיה [אחרונים]:

25. ילקוט יוסף שכי"ג

יג. מותר לסחוט לימון בשבת, שהעיקר לדינא לירידן כמו שכתב מרן בשלחן
ערוך, להקל בזה בכל ענין. בין כשסוחטו בפני עצמו לתוך כלי ריקן ובין
כשסוחטו לתוך כלי שיש בו משקה, או על מנת לערבו אחר כך בתוך אוכל.
והמחמיר לעצמו שלא לסחוט לימון אלא ע"ג אוכל, תבא עליו ברכה. יח.

אולם .

מצינו להרבה אחרונים שכתבו שהטעם הראשון שהביא מרן הבית יוסף הוא הטעם העיקרי, וכמו שכתבו
המגן אברהם (סימן שכ סק"ח), והט"ו (סק"ה), והתוספת שכתב (סי"ק יב), ובשלחן ערוך הגאון רבי זלמן
(סעיף י'). ועוד. וכפרט ריש לומר דמרן הבית יוסף החזיר טעם אחד הנז' שם, ולא כתב ב' טעמים
אלא לרווחא דמילתא, אבל לדינא די היה בטעם אחד להקל, אחר שהוא מילתא דרבנן, וכבר נהגו
להקל בזה. ולכן גם בזמן הזה יש להקל, וכן דעת מרן אאמרי"ר שליט"א.

26. ערוך השולחן אורח חיים סימן שכ סעיף יז

כבר נתבאר דשאר פירות לבד תותים ורמונים מותר לסחטן ולכן כתב רבינו הב"י בסעיף ו' דמותר לסחוט
לימונע"ש ונראה דאפילו להמחמירים גם בשאר פירות לסוחטן למשקה כמ"ש בסעיף י"א מ"מ בלימענע"ס
אין חשש שהרי אין דרך לעולם לסוחטן לצורך משקה שלהם לשתותם בעצמם אלא או לצורך טיבול מאכל
או לתוך המים ושאר משקין אבל לא לשתות לבדן ולכן לאו בני סחיטה נינהו כלל ואף המחמירין בשאר
פירות לא החמירו אלא כשעושיין מהם עצמם משקין דומיא דענבים ותותים ורמונים ואף על גב שיש מי
שמחמיר במשקה הבא לאוכל ולתוך המשקין לכ"ע אסור מ"מ הנסחט מלימונע"ס אין שם משקה על זה והוה
כאוכל הבא למשקה וק"ו שמותר למצוץ הלימונע"ע בפיו ולזרוק אותו אחר שמצצו ...